

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА I

БЕОГРАД 1932 ГОД.

БРОЈ 7

III РЕДОВНИ САСТАНАК СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 12 ФЕБРУАРА 1932 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

Претседавао:

потретсеник
Др. ФРАН НОВАК

Секретар:
Др. ИВАН ГМАЈНЕР

Присутни г. г. Министри: Социјалне политике и народног здравља, Просвете и шума и рудника.

— Почетак у 16 часова —

Садржај:

1. Читање и усвајање записника.
2. Одобрена одсуства г. г. сенаторима.
3. Конституисање Одбора
4. Саопштење извештаја Одборских.
5. Саопштење молби и жалби
6. Дневни ред: 1) Претрес извештаја одборског о предлогу закона о одлагању извршења и опроштаја новчане казне и оштете по шумским кривицама.

2). Претрес извештаја одбора за проучавање предлога закона о снабдевању сиромашних земљорадника и радника дрвима и продаји на мало.

Оба ова законска предлога усвојена су поименичним гласањем у начелу и у целини.

Говорници: извештач **Милоје Ж. Јовановић**, министар шума и рудника Д-р **Станко Шибеник**, Д-р **Владимир Андрић**.

Потпретседник Др. **Фран Новак**: Господо сенатори, пошто је присутан довољан број господо сенатора, отварам III редовни састанак Сената. Записник данашњег састанка водиће секретар г. Др. Гмајнер. Молим г. секретара да изволи прочитати записник прошлог састанка Сената.

Секретар Др. **Иван Гмајнер** чита записник II редовног састанка.

Потпретседник Др. **Фран Новак**: Има ли ко штогод да приметити овако састављеном запис-

нику? (Нема). Пошто нико ништа не примећује, објављујем да је записник примљен, који оверавам. Изволите, господо, сада чути две молбе господо сенатора за боловање и одсуство.

Секретар Др. **Иван Гмајнер** чита: 1) Сенатор г. Др. **Урош Десница** моли на основу лекарског уверења боловање до 15 марта т. г.;

2) Сенатор г. Др. **Цафер Сулејмановић** моли због смртног случаја у породици пет дана одсуства.

Потпретседник Др. **Фран Новак**: Одобрава ли Сенат тражено боловање Др. Деснице и одсуство Др. Сулејмановићу? (Одобрава). Пошто Сенат одобрава, објављујем да су тражена одсуства одобрена.

Изволите, господо сенатори, чути извештај о конституисању јуче изабраног Одбора.

Секретар Др. **Иван Гмајнер** чита:

Одбор за проучавање законских предлога о одлагању извршења и опроштају новчаних казни и оштете по шумским кривицама и о снабдевању сиромашних земљорадника и радника дрвима и продаји на мало, извештава, да се конституисао и изабрао за претседника Др. **Владу Андрића**, за потпретседника **Милоја Ж. Јовановића** и за секретара **Петра Ђирлића**.

Милоје Ж. Јовановић: Овде је погрешно забележено да је за потпретседника Одбора изабран **Милоје Ж. Јовановић**. Муђутим за потпретседника изабран је г. **Спира Хаџи-Ристић**.

Потпретседник Др. Фран Новак: Извештај Одбора гласи овако и ми не можемо друкчије него да извештај, који је Одбор поднео, примимо. Према томе извештај о конституисању овога Одбора прима се на знање. У осталом Одбор може да се међусобно поразговара и споразуме.

Изволите, господо сенатори, чути два извештаја о законским предлозима који су на јучерашњој седници саопштени Сенату. Молим господина секретара да их прочита.

Секретар Др. Иван Гмајнер чита: 1) Одбор за проучавање законског предлога о одлагању извршења и опроштају новчаних казни и отштете по шумским кривицама подноси Сенату свој извештај о овом законском предлогу;

2). Одбор за проучавање законског предлога о снабдевању сиромашних земљорадника и радника дрвима и продаји на мало доставља Сенату свој извештај о овом законском предлогу.

Потпретседник Др. Фран Новак: Одборски извештаји о овим законским предлозима су отштампани и сада ће се раздати господи сенаторима.

Најзад, господо, молим вас да изволите саслушати приспеле молбе и резолуцију.

Секретар Др. Иван Гмајнер саопштава молбе: друштва државних пензионера и пензионерки у Љубљани, Голуба Недељковића, Одбора за израду резолуције свршених ученика Нишке повлашћене трговачке школе, претставника привредних институција из Загреба, претседника Трговачке и индустријске коморе и претседника Савеза индустријалаца из Загреба, градског начелника у Загребу; и резолуцију земљорадничке житарске задруге у Прељини.

Потпретседник Др. Фран Новак: Све ове молбе и жалбе и резолуције упућују се Одбору за молбе и жалбе.

Сад, господо сенатори, прелазимо на дневни ред. Као прва тачка дневног реда је претрес извештаја Одбора о предлогу закона о одлагању извршења и опроштаја новчане казне и отштете по шумским кривицама.

Молим известноца г. Јовановића да заузме своје место на говорничкој трибини и прочита извештај Одбора о том законском предлогу.

Известилац Милоје Ж. Јовановић: чита:

СЕНАТУ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Изабрани одбор за проучавање Законског предлога о одлагању извршења опроштаја новчане казне и отштете по шумским кривицама, на својој седници од 11. ов. мес. приступио је претресу овога предлога и после свестране дискусије Одбор је одлучио да предложи Сенату на усвојење овај законски предлог у редакцији како га је Народна Скупштина примила. За известноца Одбор је одредио г. Јовановића Ж. Милоја, члана Одбора и Сенатора.

Достављајући предњи извештај Сенату, Одбору је част умолити га дага и он изволи усвојити.

Секретар,
П. Ђирлић с.р:

Претседник Одбора,
Др. В. Андрић с.р.

Известилац,

М. Ж. Јовановић с.р.

Потпретседник Др. Фран Новак: Има реч г. Министар Шума и рудника Др. Станко Шибеник.

Министар Шума и рудника Др. Станко Шибеник: Господо Сенатори! Нешто из потребе и невоље, а готово још више из криво одгојеног схватања правног и моралног, учинио је наш сељак толико кривица да је пресуђено толико казни новчаних и толико отштета да готво цела села долазе у опасност за своју егзистенцију, кад би се све те отштете и кривице наплатиле. И морам да кажем да је готово немогуће да се и помишља на озбиљно наплаћивање новчаних казни и отштета. Наш сељак је до сада сматрао, а сматра још и данас да државна шума, а то значи држава, може лако да поднесе ако он против законских прописа присвоји неколико комада дрва, и зато он те повреде закона тако тешко не таксира. Наш сељак, нарочито у Босни, још и данас сматра да је шума опште добро, и свакоме приступачно. А наш сељак овлашћеник имовне општине сматра да је он уједино и власник, и ако је нешто и присвојно по свом овлашћењу, да је то у неку руку и његово право. До сада су се ове кривице редовно опраштале. Тако су задњим финансијским законом од 1928-29 године опроштене све кривице од извршења новчаних казни појединих штета до 31. марта 1928 године. Ово господо мора да нас забрињује ради тога, јер се тако нормализира неко стање које је у истини абнормално, јер се тако легализира, или на један начин санкционише кршење закона, даје се право кршити закон. Ми, господо, морамо да нађемо пута и начина како да се томе помогне у два правца и покуша да се уклоне с пута они мотиви и они разлози који су повод овоме кршењу закона и чињену ових кривица, а с друге стране и да се те казне сведу на једну праву меру.

Овај други законски предлог који је данас пред вама, у једну руку решава овај први начин. Он даје нашем сељаку могућност, да на један лаган начин подмири своје потребе у погледу огрева и грађевног дрвета, а да још поврх тога продајом бесплатно добивеног дрвета нешто намакне за своје најпрече потребе. Због овог другог пута треба да помишљамо на снижавање такса по којима се процењују шумске отштете и на темељу којих се одмеравају и новчане казне.

Господо сенатори, економска криза не може да чека ни на какво теоризирање и експериментирање. Потребна је хитна помоћ како би се олакшало стање нашег сељака. Зато су у овај законски предлог унета начела безусловног одлагања свих кривица и извршења свих пресуда по шумским кривицама, било да су казне одређене у новцу или казне слободе, односно накнаде учињене штете. С друге стране уветно опраштање новчаних казни и казни слободе односно плаћање отштете задо-

вољава потреби хитности, које су изазване економском кризом, а другим начелом сачували смо принцип очувања приватног власништва. Ова начела нашла су своју примену у овом законском предлогу како следи. По § 1 одлажу се безусловно извршења свих пресуда по свим шумским кривицама изузевши оне које су искључене по § 3, биле те пресуде изречене од стране административних или судских власти. Одлажу се надаље све кривице учињене у државним испашама до 15 фебруара 1932 године, односно одлаже се извршење тих пресуда за рок од две године, затим се одлаже наплата свих новчаних казни и отштета за кривице учињене у свим државним шумама, у шумама имовних општина и осталих самоуправних тела. У § 2 дошла су до изражаја следећа начела. По § 1 одложено је извршење казни, односно опраштају се казне, али под условом, да у року од године дана извршилац дела дело не понови. Овде се чини разлика између државних шума и шума имовних општина, те осталих самоуправних тела. Код државних шума опрашта се не само казна него се опрашта и отштета с разлога, јер и новчане казне и отштете теку у државну касу, док код имовних општина и осталих самоуправних тела опраштају се само новчане казне и казне слободе, а плаћање отштете не опрашта се из разлога, јер накнада штете иде у касу имовних општина, односно осталих самоуправних тела, па нисмо хтели да задиремо у приватно-правну сферу тих самоуправних тела. Што се тиче рока, за које време не сме извршилац да понови исто дело, одређена је година дана.

У § 3. наведени су изузеци које кривице не потпадају, не подлежу под овај закон. Ту су у првом реду наведене све шумске кривице, које су учињене у експлоатацији по уговорима. Дакле, ту се хтело нарочито да разликује оне кривице учињене од сиромашних сељака, из невоље и потребе, и оне кривице, које су учињене по великом експлоататору, да тако кажем о ономе који спекулира увелико.

Осим тога таксативно су наведени изезуци за полициске кривице по §, јер те кривице никако не могу да се мотивишу и оправдају неким потребама и невољама, него су оне учињене у пуној бести, да се то не сме да чини.

§ 4. садржи начело да одлагање од 2 године прекида законски рок застарелости, ако те казне не буду опроштене. Јер кад то начело у § 4. не би било, онда би се све казне након 2 године, — неку рећи све, али већи део, застарео би, а да то не буде, онда је направљена ова одредба да ово одлагање прекида рок застарелости.

Ето, господо, ово је укратко речено о ономе што се имало нарочито да истакне о мотивима и о садржају ових законских предлога.

Ови мотиви су толико јасни да их не треба наполе истинати и ми, господо, усвајајући овај закон, дајемо опет доказа о својој бризи, коју водимо у првом реду о нашем сељаку, према програму који је усвојен у Престоној Беседи, и према програму који смо ми усвојили у нашој Адреси. Ја молим господу сенаторе да овај законски предлог усвоје.

Подпреседник Др. Фран Новак: Има реч г. извршилац.

Извршилац Милоје Ж. Јовановић: Господо сенатори, после исцрпног говора г. Министра шума и рудника, у коме је изложио мотиве, који су руководили Краљевску владу, да предложи Парламенту овај закон, ја ћу само укратко да додирнем неке ствари, јер држим да је то потребно да се допуни можда унеколико оно, што г. Министар није казао.

Овај закон, један је од првих закона у низу оних, којима се иде на то да се учини олакшица нашем народу у овим тешким приликама. Ми смо као што је поменуо господин Министар, доносили и раније законе ове врсте. То је тачно, али то је било само један једини пут у години 1928. кад смо то учинили, не из разлога неке оправдане нужде и потребе, него је из чисто демагошких обзира предложено законско укидање свију казни и поништење свију осуда по закону о шумама.

Ми се, господо, нисмо онда упуштали у оцену појединих пресуда и осуда, да видимо у колико су оправдане или неправичне, него су посланици који су онда били у Парламенту, из разлога демагошких и под утицајем својих бирача тражили да се донесе један такав закон, и нажалост, он је донет. Тиме је код нас инагурисана пракса, да се опраштање шумских кривица мора с времена на време да врши, и да то има, да се сматра као једна освештана пракса. Овим ће се на крају крајева доћи догле, да ћемо ми наше шуме упропастити.

Данас, господо, морам признати налазимо се у другој положају, и при доношењу овога закона ми се не руководимо демагошким обзирима. Пред нашим очима је јасна слика огромне беде која влада у народу, и сваки од нас увиђа да би извршење ових пресуда допринело уништењу можда стотине хиљада сељачког становништва, које је највише овим погођено.

Господо сенатори, од бенефиција овога закона изузете су кривице разних концесионарних друштава, која нису могла у несвесном стању нешто учинити, и која су онда, када су вршила извесне радње била потпуно свесна да тиме врше један деликт. Бенефиције се односе највећим делом на кривице, које су учинили мали људи без намере или у незнању и неразумевању да је то што чине недозвољено, н. пр. случајно, упусте своју марву у шуму, или недорасла деца посеку коју грану, у незнању мислећи да шума, као и сунце припада једнако свима људима.

Један колега у одбору навео је једном, пример, да је један дечко од тринаест година осуђен ради шумске кривице на једну казну од неколико стотина динара. Тај случај који је изнео г. Андрић, није усамљен. Таквих случајева имаде много, и у свима крајевима наше земље, где има шума. Закон о шумама је строго општи, а ја могу рећи да није добар за то, што не узима у обзир све крајеве онако какви су него прописује за све крајеве опште и једнаке норме, које се не могу свуда применити. То доводи до тога, да понеко учини неку радњу и да је при томе несвесан, да је учинио кривицу. Јасно је, господо, да морамо због тога прелазити преко тих ситних кривица.

(Сенатор Јалжабетић: „За наш крај тај закон ништа не вреди“).

По моме мишљењу, има међу осуђеним једна добра трећина који су били свесни што раде, и који могу казну платити. Али ја верујем, господо да има увек две трећине оних, који су несвесно радили, који нису знали за строгост законску, и који су сматрали да имају право да носеку које дрво и да се огреју.

Други део јесу оне кривице, које су застареле. Сви ми знамо добро прилике у народу, знамо да су у току времена и партијски разлози и лични разлози доводили до тога да се људима стварају кривице. Ми знамо наше шумске органе, знамо наше чуваре шума и њихов рад. Не знам како раде. Што се тиче чувара шума код нас, имао сам случајева, да су оптужбе чињене из пакости, да су чињене лажне доставе, и да су тако паковане кривице. То је довело до једног дела оптужаба, на основу којих су већ донете пресуде, или сада треба, да се донесу. И то је један разлог, што ми овде са мало више либерализма прихватимо ову ствар дошавши до закључка, да изврше ње казни по таквим осудама треба одложити, и да онима, који су раније починили кривице, али који су се поправили и нису после никакове друге кривице учинили, те кривице опростимо. Најзад, господо, морамо имати у виду још једну важну околност.

За кривице по шумском закону одређене су врло строге казне. Оне су биле претерано велике и у погледу на оно време ранијег благостања у коме смо живели. Има много шумских кривица, које повлаче тако велике казне, чије би извршење могло да уништи једну кућу. Данас, када ми имамо овако незнатне цене за земаљске производе, када је овако силно пала вредност пшенице и свих других производа, имало би катастрофалне последице наплаћивање казни одмераваних према вредности земаљских производа у оно доба када је закон доношен, када је стока била 12 динара и више по килограму, а данас се једва добија 4 динара, те би извршење казни довело до потпуне руине многе људе, који су се огрешили о прописе закона о шумама.

Ето, господо, и са те тачке гледишта, са гледишта огромног поремећаја цена, по којима продаје данас своје производе наш земљорадник, који је у највећем броју случајева кривац и осуђен по закону о шумама, ми морамо сматрати да су све ове казне, колико их има, претерано велике, па дакле и неправичне, и да би из тога разлога, требало усвојити овај законски предлог.

Господо, казне се одлажу с тим, да се онима, који не учине никакву кривицу, за извесно време, опраштају. Овде држава има да изврши своју дужност према грађанима. Ако би пресуде биле извршене и десетине хиљада грађана дошло до материјалне пропасти, то би била огромна штета, јер ти грађани, маса осуђених сељака, претстављају стуб, на коме се наша држава одржава. Тиме што ће им се опростити ове казне, држава неће ништа изгубити, јер ће она наплатити оне таксе, које би се морале редовно платити. Са тих разлога, ја сматрам да ће господа сенатори, схвата-

јући важност овог законског предлога, гласати за њега у начелу.

Потпреседник Др. Фран Новак: Пошто је овај законски предлог оглашен за хитан, може у име групе говорити само један говорник за, а један против. Појавно се као говорник који ће говорити за, сенатор г. Др. Влада Андрић. Има реч г. Др. Андрић.

Др. Владимир Андрић: Господо, ја нећу много да се упуштам у претрес самог закона, јер су то учинили и г. Министар и г. извештач. Али сматрам за дужност да изнесем пред вас неколико разговора и неколико погледа, који су јуче пали у самом одбору, приликом претреса ових законских предлога.

Прво, господо, ми смо заузели гледишта, да овај закон нема никакав демагошки карактер из тога простог разлога, што је појава шумских прекршаја тако многобројна, тако типична по свима брдским крајевима, да се, због те своје типичности и свога великога броја, појављује као један велики проблем, којим су се морали позабавити и Краљевска Влада и Народно претставништво.

Господо, могло би се ући у разлоге, у анализу, разлога те појаве код нашег сељака, и ја мислим, господо, да нећу претерати, ако кажем ово. Брдски крајеви, уопште, у нашој држави и културно и привредно су више заостали од крајева у равници. По брдским крајевима у неким деловима Босне имате неписменост тако велику да граничи са 90%. Имате тежака апсолутно и потпуно још у примитивном животу, у тако још једноставним односима, да га никако друкчије не можете посматрати, него везана за природу, и разуме се, као такав, он је још непрестано са погледима, који су таквом човеку, још културно и привредно неразвијеном, потпуно својствени, а то је: да без икаквих великих скрупула и без размисљања окупирала слободно благо природе. Шта њега опкољава? Опкољава га шума, под кућом, над кућом и свуда. И оно мало стоке што има, по шуми пасе. И тако у тим крајевима где има испаша, знало се да стока у шумама мање више увек борави. Кад је такво стање, грех би било, ако би се томе сељаку, уписивале извесне лоше особине, или ако би му се чинило прекор, што не може одмах да схвати опште одредбе шумског закона, у коме је предвиђено необично много мера, да се чува шума и да се народ тако рећи кажњавањем и васпитава. Господо, у једној Босни, кад дође такав закон шумски, где је у традицији, где сељак је тако рећи срастао са шумом, где му је секира срасла са рукама, па једнога дана да му та секира испадне из руку, кад је он њу у 300 дана у години носно у руци, то је велики преокрет.

Има још један други разлог, где сељак не чини то мала фиде, и не чини то увек са једном злостом. Он негде мора у шуму. У свима крајевима наше државе, било то у Босни и Херцеговини, било у Новом Пазару, било на југу, освештана је истина и зна се, да сељаци имају право сервитута.

Шта је било код нас и на југу са тим сервитутима?

У нас одмах иза доласка Аустрије у Босну све су шуме проглашене државним шумама. И постепено, господо, дошло се дотле, да данас ви не мате ни једне планине, ни једне шуме, која није у подручју велике фирме. Шта се пропустило? Пропустила се једна ствар: Пре ослобођења, а и касније да се учини, а то је да се задовољни једној оправданој тежњи, и тражењу наших села, наиме, да се из државних шума излуче за потребе села и сеоских општина они комплекси, који би били потпуно довољни да задовоље све сервитуте, које су ти сељаци имали.

Господо, проблем је стар, и овде има господе сенатора, и доста њих из босанског Сабора. Ми смо се толико залагали да решимо тај проблем тако зв. излучавања и шума и пашњака, да је уочи Видов дана 1914. године био закон изгласан, али није добио санкцију и није био никада извршен. И после ослобођења нисмо у том предмету ништа свршили.

И сада је стање такво, да с једне стране и кад дође до тога да се излуче, наћи ће Кр. влада и сваки на потешкоће, што су под уговорна подручја великих индустријских предузећа сигурно ушле и оне површине, које би биле потребне да се дају сеоским општинама. То је прва ствар. Наћи ће се, господо, и на потпуно опустошене шуме, да ће се морати тражити друга шума, која има да служи као накнада оној шуми, где је тај сервитут постојао.

Има још једна ствар, зашто ово треба пошто пото учинити не само из господарско-шумских разлога. У нас су општине нове креације. Наше општине данас, ако треба да врше своје законом одређене функције, природна је ствар, да морају имати своју имовину и имовинску базу. Тражи се, да се излучење оваквих шума преда у власништво општина у толикој мери, да би задовољиле сервитут, који сељани имају, па и преко тога, како би општине могле имати извесне приходе и подмиривати оне приходе, које, може бити, то становништво због свога слабог стања не може да поднесе. А од општине се траже врло широке и многобројне функције.

Из тога разлога, ми смо јуче са задовољством примили излагања г. Министра шума и рудника, који је обећао да ће овом питању поклонити сву своју пажњу, и да ће тим излучењем и разграничењем престати могућност непрестаних оваквих појава у законодавним телима с једне стране, а с друге стране предавањем шума у руке општинама они ће се сами најбоље васпитавати у чувању и цењењу тих шума као народног блага.

Ја ћу бити слободан да изнесем једну ствар. И г. Министар шума и рудника био је такође Министар аграрне реформе, па је њему врло добро познато, да смо ми на једном другом пољу шума ишли овим путем. Код свих кметских права или права уживања беглучких шума ми смо их ставили под удар аграрне реформе и признали смо чисту сопственост оним породицама и сељацима, који су у тим шумама вршили право сервитута. Кад се је већ ту пошло тим путем и код приватних шума издавале су се накнаде са стране државе, онда је сасвим природно да се овим путем пође

и у погледу државних шума у свим овим крајевима, и босанско-херцеговачким и ново-пазарским и јужно-србијанским. Док то не буде, немогуће ће бити да се та појава тако брзо сузбије и ми ћемо учинити једно од најосновнијих дела, ако се наше шуме као народно благо и сачувају. Јест, оне су народно благо, и то огромно народно благо. Ако ми из оних шумских крајева сада говоримо о бедности, то чинимо само зато, јер се сада у шумама ништа не ради, јер је криза. На територији само двеју шумских дирекција и то сарајевске и баналучке остало је у години 1929 и 1928, 800.000 до једне милијарде динара самих надница! То је један огроман приход чисто народни и кад, господо, уважите да има крајева, који су се за ово 40 година научили на тај посао, онда неће бити тешко ни наш народ уверити, да те шуме доиста и чува. Поново наглашавам да предавањем у општинске руке оних комплекса, који су са правом сервитута оптерећени и разграничењем њиховим, ми ћемо олакшати ову ствар и то васпитање народа ићи ће много лакше.

Господо сенатори, није само наша шума у опасности од те тежачке секире! Изгледа да се и сам Бог мало умешао у уништавање тих наших шума! У нас постоје два душмана шума, то је поткорњак, једна буба, и онда још једна болест, која се зове лептир, нона, калуђерица, која је ударила тако страшно на наше крајеве и од које може да настане толико огромна штета, да дођу у питање многе и многе драгоцене и сваковрсне шуме.

Колико је, господо, опасност велика, ја ћу само да наведем један податак, да је 1926-27 године, у чешким шумама начињена штета од 3 милијарде 200 милиона чешких круна. У нас се тај лептир појавио прекрани и има га сада на подручју шумских управа: Хан Пијесак, Олово, Прача, Фоча, и одатле иде према црногорским племенским шумама, а има га и у шумској управи Невесиње.

Ја мислим, господо, да ми нећете замерити, ако овде са овога места замолим г. Министра да и тим природним појавама, које могу бити катастрофалне, да га замолим да им што пре поклони највећу пажњу, а ако нема средстава да употреби средства фонда за шумљевање. Најпрече је, господо, да се учини све што је потребно за очување онога што је драгоцено и што је већ ту.

Има, господо, још једна ствар, а то је да су фондови за шумљевање у главном потекли из ових државних шума, које су сада изложене опасности и уништавању.

У вези, господо, са овим штеточинама ја сам слободан да кажем још нешто. Што се тиче, господо, оног другог законског предлога, где се даје већи квантум дрвета за искоришћавање и продају, то његово провођење нашу државу ништа неће да кошта. У свима нашим шумама има толико и оборине и сушике, и што је најглавније подкорњак је већ толико стабала оборно, да би се могла задовољити потреба не само народа који онде живи, него и да га је пет пута више. Ту леже цела стабла у огромним масама, да је апсо-

лутно потребно давати народу, да се на тај начин те шуме ишчисте. То ће бити и са ове стране један користан посао.

Господо, поздрављајући ову акцију нарочито и због тога што се код нашег сељака појављује врло незгодан осећај, кад му се непрестано прети глобом и казном, а те су казне по шумским кривцама огромне, ја изјављујем да ћу гласати за овај законски предлог.

Потпреседник Др. Фран Новак: Господо сенатори, пошто се у смислу § 64 Пословника није нико више јавно за реч, сматрам да је начелни претрес о овом законском предлогу завршен. Питам господина Министра и господина известиоца да ли још они желе да говоре, пошто по Пословнику имају на то права? (Не). Према томе начелни је претрес завршен и прелазимо на гласање. Гласаће се усмено и појединачно, јер се ради о гласању за законски предлог у начелу. Молим г. секретара да изврши прозивку г. сенатора, који ће гласати или за или против законског предлога у начелу.

Секретар Др. Иван Гочајнер прозива господу сенаторе да гласају, и они су гласали овако:

Алибећовић Асим за; Алкалај Др. Исак отсутан; Алтићармаковић Јован отсутан; Андрић Др. Владимир за; Арнаутовић Шериф отсутан; Бањанин Јово за; Бођојевић Васа отсутан; Видаковић Антун за; Виловић Осман отсутан; Вујић Павле за; Вукчевић Др. Станојло отсутан; Гаврила Др. Емило за; Гавриловић Др. Бођан за; Гај Људевит за; Глушац Др. Васо за; Гмајнер Др. Иван за; Граса Др. Георги за; Десница Др. Урош отсутан; Добринић Петар за; Драговић Милутин за; Ђирлић Петар за; Ивковић Др. Момчило за; Илићановић Димитрије за; Јалжабетић Томо за; Јанковић Стјефан за; Јовановић Ж. Милоје за; Карамеђовић Др. Хамдија отсутан; Ковачевић Тома за; Костић Петар отсутан; Костренчић Др. Марко за; Кукуљевић-Сакцински Фран за; Љубибратић Др. Сава за; Мажуранић Др. Желимир отсутан; Мајстровић Др. Иво отсутан; Марјановић Милан за; Махмудбећовић Сефедин отсутан; Митровић Владимир за; Мићих Др. Мића за; Михалчић Стеван за; Муфтић Салим отсутан; Обрадовић Паја за; Павелић Др. Анте отсутан; Петровић Милутин за; Плај Др. Мирослав отсутан; Појковић Дака отсутан; Појковић Матија за; Појковић Милан за; Равнихар Др. Владимир за; Радовановић Крста за; Радуловић Марко за; Рајар Др. Јанко за; Рожић Др. Валентин за; Самуровић Јанко за; Симоновић Милан отсутан; Смиљанић Крста за; Станишић Др. Алекса за; Станковић Јован за; Сулејмановић Др. Цафер отсутан; Теслић Петар отсутан; Тимотијевић Коста за; Томашић Др. Љубомир отсутан; Томић Светозар за; Тринајстић Др. Динко отсутан; Убавић Павле отсутан; Франџић Др. Отон отсутан; Хаџи Бошкових Трајко за; Хаџи Ристић Сийра за; Хрибар Иван отсутан; Церовић Гаврило отсутан; Шверљућа Др. Станко за; Шиловић Др. Јосип за; Шола Атанасије за; Шуберина Др. Бернамин за;

Потпреседник Др. Фран Новак: Пошто је извршено гласање у смислу § 95 Пословника, мо-

лим господу сенаторе да изволе чути резултат гласања.

Гласало је 48 сенатора, и сви су гласали за. Објављујем да је, на основу овог резултата гласања, законски предлог у начелу примљен.

Сада прелазимо на претрес у појединостима. Молим г. известиоца да изволи прочитати § 1.

Известилац Милоје Ж. Јовановић прочита § 1., који гласи (види II ред. састанак).

Код овога параграфа у прегоследњем ставу изостало је, омашком у препису, слово „и“, које има да се уметне тако, да сада овај став гласи: „Ово се односи и на пресуде, које ће се изрећи по истим делима“.

Потпреседник Др. Фран Новак: Прелазимо на гласање § 1, према стилизацији коју је г. известилац прочитао са овим уметком.

Молим ону господу сенаторе, који гласају за да изволе седети, а оне који гласају против да изволе устати (Сви седе). Пошто сви седе, објављујем да је овај параграф овако усвојен.

Молим г. известиоца да изволи прочитати § 2.

Известилац Милоје Ж. Јовановић прочита § 2., који гласи (види II ред. састанак).

Потпретседник Др. Фран Новак: Прелазимо на гласање. Ко је за нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати (Седе сви). Пошто сви седе објављујем да је § 2., примљен.

Молим г. известиоца да изволи прочитати § 3.

Известилац Милоје Ж. Јовановић прочита § 3., који гласи (види II ред. састанак).

Потпретседник Др. Фран Новак: Прелазимо на гласање § 3. Ко је за нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе). Пошто сви седе, објављујем да је примљен § 3.

Молим г. известиоца да изволи прочитати § 4.

Известилац Милоје Ж. Јовановић прочита § 4., који гласи (види II ред. састанак).

Потпретседник Др. Фран Новак: Прелазимо на гласање. Ко је за нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе). Пошто сви седе објављујем, да је § 4. усвојен.

Молим г. известиоца да прочита § 5.

Известилац Милоје Ж. Јовановић прочита § 5., који гласи (види II ред. састанак).

Потпретседник Др. Фран Новак: Прелазимо на гласање § 5., Ко гласа за нека изволи седети, а ко гласа против нека изволи устати. (Сви седе). Сви седе. Према томе објављујем да је § 5. примљен.

Сада прелазимо на гласање о овом законском предлогу у целини. Молим господина секретара да прозива господу сенаторе, а господу сенаторе молим да изволе гласати.

Секретар Др. Иван Гмајнер прозива господу сенаторе да гласају, и они гласају овако:

Алибећовић Асим за; Алкалај Др. Исак отсутан; Алтићармаковић Јован отсутан; Андрић Др. Владимир за; Арнаутовић Шериф отсутан; Бањанин Јово за; Бођојевић Васа отсутан; Видаковић Антун за; Виловић Осман отсутан; Вујић Павле

за; Вукчевић Др. Станојло отсутан; Гаврила Др. Емило за; Гавриловић Др. Бојдан за; Гај Људевит за; Глушац Др. Васо за; Гмајнер Др. Иван за; Граса Др. Георџ за; Десница Др. Урош отсутан; Добринић Петар за; Драговић Милутин за; Бирлић Петар за; Ивковић Др. Момчило за; Илићаниновић Димитрије за; Јалжабетић Томо за; Јанковић Стјепан за; Јовановић Ж. Милоје за; Карамехмедовић Др. Хамдија отсутан; Ковачевић Тома за; Костић Петар отсутан; Костренчић Др. Марко за; Кукуљевић-Сакцински Фран за; Љубибратић Др. Сава за; Мажуранић Др. Желимир отсутан; Мајстровић Др. Иво отсутан; Марјановић Милан за; Махмудбеговић Сефедин отсутан; Митровић Владимир за; Мићић Др. Мића за; Михаљчић Стеван за; Муфтић Салим отсутан; Обрадовић Паја за; Павелић Др. Анте отсутан; Петровић Милутин за; Плој Др. Мирослав отсутан; Појковић Дака отсутан; Појковић Матија за; Појковић Милан за; Равнихар Др. Владимир за; Радовановић Крста за; Радуловић Марко за; Рајар Др. Јанко за; Рожић Др. Валентин за; Самуровић Јанко за; Симоновић Милан отсутан; Смиљанић Крста за; Станишић Др. Алекса за; Станковић Јован за; Сулејмановић Др. Џафер отсутан; Теслић Петар отсутан; Тимотијевић Коста за; Томашић Др. Љубомир отсутан; Томић Светозар за; Тринајстић Др. Динко отсутан; Убавић Павле отсутан; Франђеш Др. Отон отсутан; Хаџи Бошковић Трајко за; Хаџи Ристић Сјира за; Хрибар Иван отсутан; Церовић Гаврило отсутан; Шверљућа Др. Станко за; Шиловић Др. Јосиф за; Шола Атанасије за; Шуйферина Др. Бернамин за.

(После гласања)

Потпретседник Др. Фран Новак: Изволите чути, господе сенатори, резултат гласања. На првој и другој прозивци гласало је свега 48 сенатора, и сви су гласали за. Према томе, објављујем, да је предлог закона о одлагању извршења и опроштају новчаних казни и оштете по шумским кривницама у целини коначно примљен. Тиме је свршена прва тачка дневног реда.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: претрес извештаја Одбора за проучавање предлога Закона о снабдевању сиромашних земљорадника и радника дрвима и продаји на мало.

Молим г. извештоца да изволи прочитати одборски извештај.

Извештоца Милоје Ж. Јовановић чита:

Сенату Краљевине Југославије.

Изабрани одбор за проучавање Законског предлога о снабдевању сиромашних земљорадника и радника дрвима и продаји на мало, на својој седници од 11. нов. м. приступило је претресу овога предлога и после свестране дискусије Одбор је одлучио да предложи Сенату на усвојење овај Законски предлог у редакцији, како га је народна скупштина примила. За извештоца одбор је одредио г. Јовановића Ж. Милоја, члана Одбора и сенатора.

Достављајући предњи извештај Сенату, Одбору је част умолити га да га и Он изволи усвојити.

Секретар,
П. Бирлић, с. р.

Претсед. Одбора,
Др. В. Андрић с. р.

Извештоца
М. Ж. Јовановић с. р.

Потпретседник Др. Фран Новак: Отварам начелни претрес овог законског предлога. Има реч г. Министар шума и рудника.

Министар шума и рудника др. Станко Шибеник: Господе сенатори, § 53 Закона о шумама садржи овлашћење да сиромашни земљорадници, који не плаћају више од 50 динара свеукупне непосредне државне порезе, могу, за подмирење својих домаћих потреба, добијати бесплатно дрва од сушица дубећих стабала. Услед економске кризе, која је најтеже задесила баш ове сиромашне земљораднике, требало је ово овлашћење проширити. И овај законски предлог, који је пред вама, господе сенатори, провео је то на следећи начин.

Прво, проширен је делокруг оних овлашћеника, који се могу благодетима овог параграфа служити тако, да је цензус максималне порезе повећан од 50 на 120 динара. Који од господе знаде колико попречно плаћа наш сељак непосредне државне порезе, тај ће бити начисто с тим колико ће на овај начин земљорадника обухватити ова законска благодет.

Сем тога, проширен је делокруг оних који ће се моћи служити благодетима овог закона на тај начин, да дрво на исти начин, под исти увјет, могу добити не само сиромашни земљорадници, него и сиромашни радници. То значи, да ће ту благодет уживати и они радници, који не плаћају више од 120 динара непосредне државне порезе.

Надаље, садржи овај законски предлог проширење овлашћења и у том правцу, да је квантум дрва повећан. Од десет товара дрва, колико је предвиђено у § 53, повећана је та количина на 4 просторна метра, а то значи 20 товара дрва.

Сем тога, има једно значајно проширење у том правцу, да земљорадници могу не само да се служе тим дрвима за подмирење својих властитих потреба, него могу то дрво да одвајају и на тржиште, што доселе није било допуштено. Ту имаде разлике, господе сенатори, између радника и између земљорадника.

Земљорадници могу да добију бесплатно дрво и за домаћу употребу и за продају, док радници могу да добију дрва само за домаћу употребу, а никако не за продају. Ова разлика учињена је из тог разлога, да се не би може бити на тај начин круг тих овлашћеника и сувише раширио и да земљорадници не би остали прикраћени. Јер не долазе све шуме на целој територији у обзир, него само оне које су на дохвату извесним селима; а има села која немају оваквих шума на дохват и, ако би био сувише велики број овлашћеника, могло би се десити да ти земљорадници буду прикраћени.

Други је разлог морално оправдан, јер наш сељак живи од шуме; он је са шумом одрастао

и природно је да он од те шуме и вуче највеће користи колико је то могуће; нарочито кад њему није могуће да у ово време велике економске кризе на неки други начин добије готовог новца, него само на овај начин на који му ми овим дајемо могућности. Ако хоће да купи кору хлеба, он не може да дође до готовог новца, него једино ако отера товар дрва на пијацу да га прода. Код радника је његова привреда упућена на готов новац и он до тог готовог новца лакше долази него сељак. Према томе раднику се даје дрво само за подмирење домаћих његових потреба, да не зебе зими, а нема оправдања да му дамо још и за продају.

Све ове мере имају једно ограничење у свом спровођењу. Ово ограничење састоји се у томе, да су све државне шуме добро народно и оне не служе само овој нашој генерацији, оне мора да буду сачуване за генерације које долазе иза нас, као што нису оне ни тековина наше генерације, него су нам то наши претци стекли и очували. И зато их не смео ми сами за себе да искористимо. Осим тога оне као народно добро морају да служе и народној целини, а не само једном стаљу.

Али овај законски предлог предвидео је ограничење, да се са тим шумама располаже само у оном оквиру колики је чист годишњи доходак, то значи, да ми, подмирујући ове потребе, располажемо само са каматама овога капитала. А да смо ми ове камате употребили за оне потребе, које су најближе и најпрече, то је сасвим природна ствар.

У § 184 садржати су принципи о сервитутима на државне шуме. Тај § 184 каже, да ће се сервитутско право установити специјалним законом. Међутим, у пракси је проведено то тако, да се до тога специјалног закона уопште ова сервитутска права нису ни извршивала, него се је само по § 53 издавало најсиромашнијим лицима уз те услове огрев као милостиња и бесплатни подвоз, а ово право, које је постојало столећима, сасвим је пракса игнорисала.

Овај законски предлог је са овом праксом прекинуо и јасно одредио, да се та сервитутска права имају извршавати онако, као што су била вршена пре доношења сада вредећег закона о шумама и на онакв начин и у оном опсегу, каква су била до тада вршена, — уз једно проширење. Проширење стоји у томе, да се и та сервитутска дрва могу изважати на тржиште и продавати тамо, што до сада није било слободно.

Ја, господо, кад сам преузео овај ресор, имао сам прилике да читам једно наређење мога одељења, где се нарочито у Приморској бановини забрањује продавање ових сервитутских дрва — то су сухари, отпатци — на тржиштима, на пијацама. Ја сам се зачудио и питао, откуда то ограничење права, кад је једином некоме дрво признато као његово, зашто му се не даје потпуно располагање њиме, — и мени је речено да се то ради тога ради, јер ако би сељак ово дрво продао, онда би друго дрво украо. (Ироничан смех).

Наравски, да се нисам могао с тиме да сложим, него сам казао: Ви дрва чувајте, и немојте да кочите промет, јер немате никаква оправдања,

јер не коче то ни приватни људи, ни други привредници, па не смете ни ви! — Ово је био разлог да сам ја при доношењу овога закона помислио на то и унео одредбу, да се сервитутска дрва слободно продају.

Господо сенатори, овај законски предлог је само надопуна оног првог законског предлога, који сте мало пре изгласали. Онај решава потребе нашег најсиромашнијег сељака — земљорадника у прошлости, ликвидира његове невоље, а овај законски предлог хоће да му помогне у будућности, — па зато, господо, исти они разлози и исти мотиви говоре и за овај законски предлог, и молим да из истих разлога и мотива и овај законски предлог усвојите. (Одобравање и узвици: Живео!)

Потпретседник Др. Фран Новак: Господо сенатори, претрес законског предлога у начелу је завршен. Пошто се нико више није јавно за реч да говори против, оглашујем да је претрес закључен. Има реч известилац г. Милоје Ж. Јовановић.

Известилац Милоје Ж. Јовановић: После говора г. Министра, који је потпуно исцрпно изложио разлоге, који су га руководили да овај законски предлог поднесе, и пошто смо сви уверени, да се може овим законом народу помоћи у овим тешким временима, да дође до огрева, да добије прилике за упослење и зараду, као и да може продати нешто дрва и набавити најпотребније за себе и своју породицу имам изјавити, да држава у овим тешким приликама мора притећи народу у помоћ и да је у општем интересу, да сви ми за овај предлог гласамо.

Потпретседник Др. Фран Новак: Прелазимо на поименично гласање. Молим господина секретара да изволи прочитати имена госпode сенатора, који имају да кажу да ли су за или против овог законског предлога.

Секретар Др. Иван Гмајнер прозива господу сенаторе да гласају и они су гласали овако:

Алибећовић Асим за; Алкалај Др. Исак отсутан; Атићпармаковић Јован отсутан; Андрић Др. Владимир за; Арнаутовић Шериф отсутан; Бањанин Јово за; Бојојевић Васа отсутан; Видаковић Антун за; Виловић Осман отсутан; Вујић Павле за; Вукчевић Др. Станојло отсутан; Гаврила Др. Емил за; Гавриловић Др. Бојдан за; Гај Људевит за; Глушац Др. Васо за; Гмајнер Др. Иван за; Грасл Др. Георџ за; Десница Др. Урош отсутан; Добринић Петар за; Драговић Милутин за; Ђурлић Петар за; Ивковић Др. Можило за; Илићновић Димитрије за; Јалжабетовић Томо за; Јанковић Стјепан за; Јовановић Ж. Милоје за; Карамехмедовић Др. Хамдија отсутан; Ковачевић Тома за; Костић Петар отсутан; Костренић Др. Марко за; Кукуљевић-Сакцински Фран за; Љубибратић Др. Сава за; Мажуранић Др. Желимир отсутан; Мајстровић Др. Иво отсутан; Марјановић Милан за; Махмудбећовић Сефедин отсутан; Митровић Владимир за; Мићић Др. Мића за; Михалцић Стеван за; Муфтић Салим отсутан; Обрадовић Паја за; Павелић Др. Анте отсутан; Петровић Милутин за; Плој Др. Мирослав отсутан; Пойовић Дака отсутан; Пойовић Матија за; Пойовић Милан за; Равнићар Др. Владимир за; Радовановић Крста за;

Радуловић Марко за; Рајар Др. Јанко за; Рожих Др. Валентин за; Самуровић Јанко за; Симоновић Милан отсуган; Смиљанић Крста за; Станишић Др. Алекса за; Станковић Јован за; Сулејмановић Др. Џафер отсуган; Теслић Петар отсуган; Тимотијевић Коста за; Томашић Др. Љубомир отсуган; Томић Светозар за; Тринајстић Др. Динко отсуган; Убавић Павле отсуган; Франџеши Др. Отон отсуган; Хаџи Бошковић Трајко за; Хаџи Ристић Сјира за; Хрибар Иван отсуган; Церовић Гаврило отсуган; Шверљућа Др. Станко за; Шиловић Др. Јосип за; Шола Атанасије за; Шуџерина Др. Бењамин за.

(После гласања).

Потпретседник др. Фран Новак: Изволите саслушати резултат гласања. Гласало је 47 сенатора, и то сви за. Објављујем да је овај законски предлог у начелу примљен, па сада прелазимо на претрес у појединостима. Молим г. известиоца, да изволи читати поједине параграфе законског предлога.

Известилац Милоје Ж. Јовановић прочита § 1. (Види састанак II.)

Потпретседник др. Фран Новак: Примали Сенат § 1 како га је прочитао г. известилац? Господа, која су за то да се овај параграф прими, нека изволе седети, а они, који су против, нека изволе устати. (Сви седе). Објављујем да је § 1 примљен. Молим г. известиоца да прочита § 2.

Известилац Милоје Ж. Јовановић прочита § 2. (Види састанак II.)

Потпретседник др. Фран Новак: Прелазимо на гласање. Господа, која су за § 2, нека изволе седети, а који су против, нека изволе устати. (Сви седе.) Објављујем да је § 2 примљен. Молим г. известиоца да прочита § 3.

Известилац Милоје Ж. Јовановић прочита § 3. (Види састанак II.)

Потпретседник др. Фран Новак: Господа, која су за овај параграф, нека изволе седети, а они који су против нека изволе устати. (Сви седе). Објављујем да је § 3 примљен. Молим г. известиоца да прочита § 4.

Известилац Милоје Ж. Јовановић прочита § 4. (Види састанак II.)

Потпретседник др. Фран Новак: Молим господо, која су за овај параграф, да изволе седети, а они који су против да изволе устати. (Сви седе). Објављујем да је § 4 примљен.

Сада прелазимо на гласање о овом законском предлогу у целини. Молим г. секретара да изврши прозивку господо сенатора. Гласање се усмено за и против.

Секретар Др. Иван Гмајнер. Прозива господо сенаторе да гласају, и они су гласали овако:

Алибеџовић Асим за; Алкалај Др. Исак отсуган; Алтићпармаковић Јован отсуган; Андрић Др. Владимир за; Арнаутовић Шериф отсуган; Бањанин Јово за; Бођојевић Васа отсуган; Видаковић Антун за; Виловић Осман отсуган; Вујић Павле за; Вукчевић Др. Станојло отсуган; Гаврила Др. Емило за; Гавриловић Др. Бојдан за; Гај Људевит за; Глушац Др. Васо за; Гмајнер Др. Иван за; Грасл Др. Георџ за; Десница Др. Урош отсуган; Добринић Петар за; Драговић Милутин за; Ђирлић Петар за; Ивковић Др. Момчило за; Илићковић Димитрије за; Јалжабетић Томо за; Јанковић Стјепан за; Јовановић Ж. Милоје за; Карамехмедовић Др. Хамдија отсуган; Ковачевић Тома за; Костић Петар отсуган; Костренић Др. Марко за; Кукуљевић-Сакцински Фран за; Љубибратић Др. Сава за; Мажуранић Др. Желимир отсуган; Мајсторовић Др. Иво отсуган; Марјановић Милан за; Махмутбеџовић Сефедин отсуган; Митровић Владимир за; Мићих Др. Мићо за; Михалчић Стеван за; Муфтић Салем отсуган; Обрадовић Паја за; Павлић Др. Анте отсуган; Петровић Милутин за; Плој Др. Мирослав отсуган; Појовић Дака отсуган; Појовић Матија за; Појовић Милан за; Равнихар Др. Владимир за; Радовановић Крста за; Радуловић Марко за; Рајар Др. Јанко за; Рожих Др. Валентин за; Самуровић Јанко за; Симоновић Милан отсуган; Смиљанић Крста за; Станишић Др. Алекса за; Станковић Јован за; Сулејмановић Др. Џафер отсуган; Теслић Петар отсуган; Тимотијевић Коста за; Томашић Др. Љубомир отсуган; Томић Светозар за; Тринајстић Др. Динко отсуган; Убавић Павле отсуган; Франџеши Др. Отон отсуган; Хаџи Бошковић Трајко за; Хаџи Ристић Сјира за; Хрибар Иван отсуган; Церовић Гаврило отсуган; Шверљућа Др. Станко за; Шиловић Др. Јосип за; Шола Атанасије за; Шуџерина Др. Бењамин за.

(После гласања).

Потпретседник Др. Фран Новак: Господо сенатори, изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 47 сенатора, и сви су гласали за.

Тиме је овај закон и у целини примљен. Претседништво Сената известиће Народну скупштину да је Сенат усвојио ова два законска предлога.

Овим је дневни ред данашње седнице исцрпљен. Због тога данашњу седницу, са вањим пристанком, закључујем и изјављујем да ће идућа бити сазвана писменим путем, са дневним редом: утврђивање дневног реда наредне седнице.

Господо сенатори, Претседник и потпретседник клуба моле Вас да останете овде неколико тренутака, да би вам господин потпретседник клуба дао нека саопштења клуба.

— Седница је закључена у 18 часова. —